

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Smisljena i sveobuhvatna ustavna reforma: put naprijed u Bosni i Hercegovini

Coalition of Individuals and Organizations Supporting Bosnia and Herzegovina

Pišem Vam kao vaš zabrinuti birač, tražeći Vašu podršku u rješavanju teške političke situacije u Bosni i Hercegovini ("Bosni"). SAD je predvodio napore međunarodne zajednice koji su okončali rat u Bosni 1995. godine i opet su jedina zemlja koja može pomoći u rješavanju trenutne političke krize u Bosni.

Rat u Bosni 1992-95 je bio najnasilniji oružani sukob na europskom tlu od kraja Drugog svjetskog rata. Nakon skoro četiri godine ratovanja i značajnog gubitka ljudskih života, Dejtonski mirovni sporazum napokon je okončao rat 1995. Ključno obilježje mirovnog sporazuma bio je novi ustav Bosne.

Iako je mirovni sporazum uspješno okončao rat, novi ustav je kreirao složen okvir vladavine koji štiti prava konstitutivnih etničkih skupina, umjesto svojih građana. To je rezultiralo brojnim nedemokratskim i diskriminirajućim ishodima, uključujući i to da nijedan pripadnik bilo koje manjinske etničke skupine (bilo Židov, Rom, Albanac, Crnogorac ili drugi) nikada ne može obavljati političku funkciju na državnom ili entitetskom nivou ili biti izabran u Dom naroda. Ironično, ni građani koji se izjašnjavaju kao Bosanci se ne mogu kandidirati ni na jednoj od gore navedenih nivoa vlasti. Na te dužnosti u Vladi mogu biti birani samo pripadnici konstitutivnih naroda, odnosno Bošnjaci, Srbi i Hrvati.

Gore navedene ustavne odredbe dovele su do daljnjih etničkih podjela te su u brojnim prilikama razmatrane na europskim sudovima. Tokom godina, Europski sud za ljudska prava je 395 puta presudio protiv ovih odredbi, a takve presude nikada nisu sprovedene od strane vlade na državnom ili entitetskom nivou.

Osim toga, nedavno donošenje zakona kojim se zabranjuje poricanje genocida i veličanje ratnih zločinaca dovelo je do potpunog povlačenja bosanskih Srba iz svih državnih institucija vlasti. Ohrabreni ruskom podrškom i utjecajem u regiji, ove akcije, zajedno sa zapaljivom nacionalističkom retorikom, kreirale su političku krizu koja zemlju gura na rub novog oružanog sukoba.

Jedini održivi smjer djelovanja, da bi se izbjegla daljnja podjela zemlje, je usvajanje smisljene i sveobuhvatne ustavne reforme temeljene na demokratskim principima vlasti koji štite osnovna ljudska prava. Nažalost, s obzirom na trenutni politički zastoj

u Bosni, to se može postići samo uz čvrstu podršku SAD-a i njenih saveznika, pri čemu SAD još jednom igra ključnu vodeću ulogu u takvim nastojanjima. Štaviše, rješavanje krize u Bosni je od vitalnog nacionalnog interesa za SAD jer bi to bilo protivteža rastućem uticaju ruskih antidemokratskih snaga u regiji, koje imaju potencijal da destabiliziraju Europu i ostatak svijeta.

Brojne bosanskohercegovačke nevladine organizacije ("NVO"), koje uključuju predstavnike različitih etničkih skupina u BiH, uključujući Bošnjake, Hrvate i Srbe (pojedini u odjeljku "Potpisnici" u nastavku), su usvojile šest vodećih principa koji bi trebali formirati temelj za bilo kakav smislen i sveobuhvatan proces ustavne reforme u Bosni. Među njima, g. Jakob Finci, predsjednik Židovske zajednice u BiH, koji je uspješno osporio diskriminatorne odredbe postojećeg bosanskog ustava pred Europskim sudom za ljudska prava, izrazio je otvorenu podršku u ime Židovske zajednice u Bosni za ove vodeće principe. Ovih šest principa se zasniva na sljedećim demokratskim idealima:

- Uklanjanje sistemske i sistemske diskriminacije u političkom i izbornom sistemu. Presude Europskih sudova obavezuju državu da ukloni postojeću široko rasprostranjenu diskriminaciju;
- Prestanak glasanja na temelju entiteta i ukidanje odredbi etničkog veta, prema nalazima i preporukama Venecijanske komisije;
- Reforma pravosudnog sistema kako bi se osigurali nezavisni sudovi zasnovani na vladavini prava, koji rade na istim principima, a ne odvojeni sistemi koji često donose konfliktne presude;
- Sankcionirati negiranje, banalizaciju, opravdavanje ili odobravanje holokausta, genocida i zločina protiv čovječnosti;
- Definirati prava koja se smatraju od vitalnog nacionalnog interesa i koja bi bila zaštićena nacionalnim vetom na državnom i nižim nivoima vlasti; i
- Demontaža različitih slojeva vlasti koje dovode do slabljenja državnih institucija na državnom nivou i stvaraju politički i zakonodavni zastoj.

U svjetlu gore navedenog, ljubazno Vas molim da:

- Pregledate i pružite svoju podršku u pogledu predloženih principa i potaknete svoje kolege u Kongresu i State Departmentu da urade isto;
- Pozovete State Department da pošalje tim pravnih stručnjaka u Bosnu kako bi radili na smislenom i sveobuhvatnoj ustavnoj reformi, a ne na bilo kakvim ograničenim ili parcijalnim rješenjima kao što je ograničena izborna reforma; i
- Usporite žurbu da jednostavno provedete izbornu reformu na račun drugih ključnih ustavnih odredbi koje zahtijevaju revizije. Svaki proces ustavnih amandmana trebao bi biti sveobuhvatan, smišljen i mora uključivati doprinos šireg dijela građana Bosne i Hercegovine, uključujući članove akademske zajednice, stručnjake iz dijaspore i raznih nevladinih organizacija, a ne samo političke predstavnike tri glavne etničke stranke.

Bosna i svi njeni građani, bez obzira na etničku pripadnost, zaslužuju prosperitetnu zemlju kojom se upravlja na miran način zasnovan na demokratskim principima i bez vanjskog uplitanja. Zato je smisljena i sveobuhvatna ustavna reforma jedina održiva opcija koja će vratiti Bosnu na put članstva u NATO-u i Europskoj uniji.

Hvala vam na pažnji za ovu hitno i kritično pitanje.

Sastavljači i potpisnici vodećih principa:

Stipe Prlić

Predsjednik HNV-a (Hrvatsko narodno vijeće)

Zoran Jovanović

Predsjednik SGV PzR (Srpsko građansko vijeće)

Miro Lazović

Predsjednik Foruma parlamentaraca BIH (Parlamentarni forum)

Nedžad Mulabegović

Predsjednik VKBI-a (Vijeće Kongresa bošnjačkih intelektualaca)

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.